

К.С. КОРОЛЕНКО,

студентка 3 курсу факультету мистецтв
ВП «Миколаївська філія КНУКіМ»

Науковий керівник:

Н.В. САПАК,

кандидат мистецтвознавства, професор
кафедри дизайну

ВП «Миколаївська філія КНУКіМ»,
м. Миколаїв

КОСТЕЛ СВ. ЙОСИПА, ЯК ОБРАЗ КАТОЛИЦЬКОЇ АРХІТЕКТУРИ

Відомо, що в будь-якому місті є культові споруди різних релігійних конфесій, які сусідують з громадською, житловою та промисловою архітектурою. Як і в минулому, так і в сьогоденні культові споруди не тільки виконують свої релігійні функції, а й мають значну роль в архітектурному середовищі сучасного міста. Не виключенням є і Миколаїв, який було засновано 1789 року князем Григорієм Потьомкіним.

Актуальність даної теми полягає в тому, щоб показати значимість культурних пам'яток в архітектурі сучасного міста, на прикладі католицького храму Святого Йосипа в місті Миколаєві.

Дослідженню цього храму присвятили свої праці такі відомі миколаївські краєзнавці: Д.І. Зоковоротній; Ю.С. Крючков; Н.О. Кухар – Онишко.

З часу заснування міста в складі населення були люди різних релігій. У місті проживали: греки, поляки, євреї, турки, німці та інші. « Найперша, офіційно зареєстрована, релігійна громада в Миколаєві з'явилася вже після трьох років з дня його заснування. Нею була греко – католицька громада, якій 1794 року було виділено досить скромне приміщення, безсумнівно, з метою залучення в місто поселенців цього віросповідання, в основному з країн Західної Європи. Перший католицький храм Святого Йосипа був освячений 20 травня 1796 року. Він перебував на місці двору нинішнього костелу, виходив фасадом на вулицю Молдованську (нині – Декабристів). Вулиця, що перетинає її біля храму, отримала назву: «Католицька», (нині – вулиця Адмірала Макарова). Там раніше знаходився склад» [2].

«У 1880 р., настоятель Миколаївської католицької парафії Никодим Якович Черняхівич отримав дозвіл на початок збору грошей для зведення нової будівлі. Значну фінансову підтримку надали італійський підданий К.Л.Аляуді, граф Ламберт, брати - купці барони Мас, промисловець І.Є.Лезевіц, купці брати Муер, інженер Фелікс фон Моттон та ін. Велику допомогу будівництву храму також надала міська дума. Безкоштовно нею була відчужена земля під будівництво, безкоштовно надавався пісок і вода з міського колодязя. За рахунок міста на вулиці, навпроти храму, встановили чавунні ліхтарі,

відреставрували тротуар, також безкоштовно виділили щебінь для облаштування дороги навколо храму і асигнували 500 рублів на спорудження металевої огорожі» [3; с. 19].

Будівельні роботи розпочалися 1891 р. У 1893 році, будівлю було зведено, а в 1895 р. остаточно завершено. Собор побудований в еклектичному стилі – у найширшому значенні – механічне поєднання в одній споруді різнорідних, органічно – несумісних елементів, які запозичуються з протилежних концепцій (з характерними елементами неороманських і неоготичних стилів), за проектом одеського архітектора В.О.Домбровського.

«Домбровський Владислав Олександрович (1854 – 1916) – архітектор навчався у Санкт – Петербурзі. Від 1885 р. – архітектор будівельного відділення Херсонської губернії. 1890 року переїхав до Одеси, де працював до поч. ХХ ст. Від 1911 р. – у Москві. Твори Домбровського кін. ХІХ ст. здебільшого вирішено у формах неоренесансу, необароко та неоготики. На поч. ХХ ст. за його проектами було побудовано декілька споруд із стильовими ознаками модерну» [1] .

Костел святого Йосипа, який споруджено в Миколаєві, є аналогом нового Католицького костелу в Одесі, також спорудженого за проектом архітектора. Як і Одеський – був побудований з червоної цегли в плані латинського хреста, розміром 45x28 метрів. Фасад прикрашений кам'яними архітектурними деталями. Дві вежі, заввишки 49 метрів, увінчані конусними дахами, були збудовані в такому ж еклектичному стилі. Вікна, прикрашені вітражами, були виготовлені в Німеччині: три – в Мюнхені, а два – у Фрейбурзі. Бічні каплиці та вівтарну частину прикрашали фрески Антонія Стшалецького (втрачено під час перебудови). По обидві сторони головного нефу були встановлені статуї Серця Ісуса і Марії, а між головним і бічними нефами – святий Антоній Падуанський, що подає хліб жебракові, що сидить біля його стоп. Усі скульптури були виготовлені в майстерні Шпетковського у Варшаві. У церкві був встановлений новий орган німецького виробництва.

В архітектурі Польщі та Німеччини є відомі культові споруди досить схожі з архітектурою Миколаївського костелу. Наприклад, «Церкви святих Петра і Павла, в місті Потсдам (Німеччина)» [5]. Відразу можна побачити збіжності між костелами: це стильова схожість; матеріал; архітектурні та декоративні елементи, а також розташування Потсдамського костелу в центрі міста.

15 вересня 1900 р., стараннями настоятеля о. Никодима Черняховича і допомогою парафіян, було побудовано двоповерхову будівлю з червоної цегли для потреб приходської школи. Знаходилася вона з південного боку костелу. Розміщувалася в ньому не тільки школа, а й притулок.

«Римсько-католицька церква (костел) була передана Миколаївському історико-краєзнавчому музею для розміщення художньої експозиції. У роки окупації музей розграбували. Німці влаштували в костелі-музеї бійню для худоби. Після закінчення війни храм передали Будтрест №44, і в ньому був влаштований клуб будівельників. Коли ж був спеціально побудований Будинок

культури будівельників, костел передали обласному управлінню профтехосвіти» [3; с. 19].

15 лютого 1992 р. храм урочисто було освячено і передано парафіянам для використання за призначенням.

Незабаром частина будівлі Краєзнавчого музею була передана під житло священиків та навчальні класи.

За кінець XIX - XX століття в цій частині міста вирости будівлі різноманітного функціонального призначення, частково змінили свій облік старі будівлі міста. А костел й досі є значною архітектурною доміантою історичною частиною Миколаєва. Його чіткий силует, з гострим завершенням даху, величчю башт, насиченим цегляним кольором, виразними архітектурно – декоративними елементами та гармонійними пропорціями, гордо здіймається і перекликається з новобудовами в окрузі та з житловими кварталами.

Отже, католицький храм Святого Йосипа є невід’ємною складовою архітектури Миколаєва, а його культові форми часу еkleктики гармонійно вписуються в новобудови історичної частини міста.

Список використаних джерел:

1. Енциклопедія сучасної України [Електронний ресурс]: Біографія Домбровського Владислава Олександровича. - Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=20718. - Назва з екрана.
2. Історія Католицького Храму у Миколаєві [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://joseph.mk.ua/istoriya-katolicko%D1%97-cerkvi-u-mikolayevi>. - Історія Католицького Храму у Миколаєві. - Назва з екрана.
3. Заковоротний, Д. И. Храмы Николаева: истор.-докум. изд. [Текст] / Д. И. Заковоротний – Николаев.: Благотворительный фонд, 2001. – 56с.
4. Крючков, Ю.С. История Николаева от основания до наших дней [Текст]/ Ю.С. Крючков. – Николаев: МП «Возможности Киммерии», 1996. – 299 с.
5. Церковь святых Петра и Павла [Електронний ресурс]: Режим доступу.- <http://www.cult-turist.ru/place-interes/one-lace/5947/?q=497&plint=5947>. - Назва з екрана.